

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w B.

przeciwko M.W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 czerwca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa

**- Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę
5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego;**

3) przyznaje r. pr. P. M. od Skarbu Państwa

**- Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 5400 (pięć
tysięcy czterysta) zł, powiększoną o stawkę należnego
podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej pozwanemu w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 18 lutego 2019 r., uwzględniającego powództwo o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 17 kwietnia 2014 r., udokumentowanej zgłoszeniem o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych (...) z dnia 29 maja 2014 r. wraz z poleceniami przelewu nr (...)/7 oraz (...)/11 z dnia 17 kwietnia 2014 r., mocą której T. W. darował na rzecz syna M. W. kwotę pieniężną w wysokości 1.006.000 zł, w zakresie wierzytelności wynikających z wymienionych w sentencji tytułów wykonawczych wystawionych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w B., których łączna wysokość uwzględniająca należność główną oraz koszty postępowania egzekucyjnego i upomnień wynosiła na dzień 27 listopada 2017 r. kwotę 14.922.926,70 zł.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jego zdaniem, o oczywistej zasadności skargi świadczą podniesione w niej zarzuty naruszenia prawa materialnego (tj. art. 527 § 1 w związku z art. 528 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 5 k.c.) oraz naruszenia przepisów postępowania (tj. art. 328 § 2 w związku z art. 378 § 1 i z 391 § 1 k.p.c., art. 227 w związku z art. 299, z art. 232 zd. 2, z art. 382 i z art. 391 § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie

przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 3989 § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Skarżący nie wykazał, by wyrok Sądu Apelacyjnego był dotknięty tego rodzaju nieprawidłowościami.

Naruszenia prawa eksponowane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogniskują się w istocie wokół tezy, że oceniając przesłankę uzyskania przez pozwanego korzyści majątkowej, Sądy powinny były uwzględnić, iż większość tej korzyści miała być od początku - zgodnie z wolą stron umowy darowizny - i faktycznie została przeznaczona, w krótkim czasie po zawarciu tej umowy, na spłatę zobowiązań darczyńcy, co wiązało się z pomniejszeniem korzyści obdarowanego. Wywód pozwanego zdaje się przy tym sugerować, że *in casu* chodził o darowiznę z poleceniem przekazania części środków na spłatę długów darczyńcy.

Jednakże nawet przyjęcie, że taka była od początku wola stron, nie jest równoznaczne z twierdzeniem - a w każdym razie twierdzenie takie nie może zostać uznane za oczywiste - iż w części odpowiadającej wartości poleceniu darowizna przestaje mieć charakter czynności dokonanej pod tytułem darmym albo że pomniejszona zostaje wartość korzyści, o której mowa w art. 527 § 1 k.c. Przyjęcie bowiem takiego poglądu oznaczałoby, że strony umowy darowizny mogą w prosty sposób pozbawić wierzyciela ochrony pauliańskiej przez zastrzeżenie stosownego polecenia, choć - jak wynika z art. 893 k.c. - nie czyni ono nikogo wierzycielem i w rzeczywistości może nigdy nie być zrealizowane.

Odrębną zaś kwestią są konsekwencje wyzbycia się przez osobę trzecią (obdarowanego) - w całości albo w części - uzyskanej korzyści. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że wyzbycie się uzyskanej korzyści na rzecz osoby czwartej w okolicznościach, które nie uzasadniają skierowania do niej roszczenia pauliańskiego (por. art. 531 § 2 k.c.), nie podważa możliwości zaskarżenia czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią, lecz ma ten skutek, iż wierzyciel może mieć roszczenie w stosunku do osoby trzeciej z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 132/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 112 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CSK 139/12, niepubl., z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 413/12, niepubl. oraz z dnia 10 października 2014 r., III CSK 266/13, niepubl.). W świetle tej koncepcji wyzbycie się korzyści przez osobę trzecią - np. zwrotna darowizna dokonana przez obdarowaną osobę trzecią (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CSK 222/13, niepubl.) - nie sprawia, że traci aktualność przesłanka uzyskania korzyści przewidziana w art. 527 § 1 k.c., co uniemożliwiłoby wystąpienie ze skargą pauliańską przeciwko tej osobie, lecz powoduje, iż wierzyciel pauliański może od niej żądać wydania ewentualnych surogatów (art. 406 k.c.) albo - w braku takich surogatów - wydania wartości korzyści, jeżeli wyzbywając się korzyści powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 k.c.; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CSK 139/12).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wysokość należnych pozwanemu kosztów zastępstwa prawnego

w postępowaniu kasacyjnym ustalono zgodnie z § 2 pkt 7 w związku z § 10 pkt ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.), wysokość zaś wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego ustanowionego z urzędu stosownie do § 8 pkt 7 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 18).